

B. K.

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Nauk Medycznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/4, 793-794

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W dyskusji po referacie udział wzięli kolejno: dr W. Rolbiecki, doc. I. Szumilewicz, doc. J. Rudnicka, prof. K. Mrozowska, dr A. Chełkowska, dr D. Rederowa, dr R. Dutkowska oraz autorka referatu.

Dr Rolbiecki zwrócił uwagę zebranych na dwoistość znaczenia słowa moralny. Moralny może znaczyć tyle co etyczny, lub znacznie szerzej, tak, jak rozumiano to w XVIII w. — a mianowicie: dotyczący ducha, uczuć i umysłu, bez zabarwienia wartościującego. Do tej wypowiedzi nawiązała prof. Mrozowska, podkreślając konieczność analizy semantycznej przy klasyfikacji podręczników KEN. Zauważyła również, że cechujące dorobek KEN moralizatorstwo to kontynuacja tradycji Konarskiego i Korpusu Kadetów. Także dr Chełkowska mówiła o pojmowaniu terminu „nauki moralne”. Jej zdaniem geniza rozumienia tych nauk o człowieku tkwi w *Encyklopedii* francuskiej. Takie pojmowanie nauk moralnych wyjaśnia według dr Rederowej podział Akademii Krakowskiej po pierwszej reformie Kołłątaja na Kolegium Fizyczne i Kolegium Moralne.

W dyskusji poruszono również przyczyny, dla których Komisja Edukacji Narodowej nie wydała podręcznika nauki chrześcijańskiej. Zdaniem dr Dutkowskiej sama koncepcja przygotowania takiego podręcznika godziła w tradycję, stwarzając przeszkody w jego publikacji. Dotychczas bowiem używano do nauczania religii katechizmu i *Pisma świętego*. Na zakończenie dyskusji doc. Stasiewicz-Jasiukowa podkreśliła ścisłą łączność KEN-owskiej interpretacji nauk moralnych z naukami obywatelskimi. Według koncepcji Komisji zarówno ekonomia jak i historia miały charakter obywatelski. Kształtowanie dobrego obywatela było bowiem naczelnym celem KEN.

Małgorzata Kinowska

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUK MEDYCZNYCH

W dniu 18 kwietnia 1973 r. odbyło się w Warszawie w Pałacu Staszica posiedzenie Zespołu Historii Nauk Medycznych, któremu przewodniczył prof. Ksawery Rowiński, Stanowiło ono czwarte z kolei zebranie poświęcone dyskusji nad materiałami do syntezy dziejów nauki polskiej XIX stulecia¹. Zakończono zostały już syntezy dziejów medycyny (doc. S. Szpilczyński) i farmacji (dr B. Kuźnicka) pierwszej połowy XIX w.

Tematem posiedzenia był referat prof. Stanisława Konopki *O źródłach do dziejów medycyny polskiej i głównych przeszkodach utrudniających rozwijanie badań*. Praca ta stanowi pokłosie przygotowywanej przez prof. Konopkę syntezy historii medycyny drugiej połowy XIX w.

W krytycznej ocenie przedstawił prof. Konopka zarys dziejów polskiej historiografii medycznej w XIX w., omawiając szerzej wydawnictwa bibliograficzne, jak: *Słownik lekarzów polskich* S. Koźmińskiego (1888) oraz bibliografie bieżące: *Rocznik medycyny polskiej* J. Rogowicza (od 1879), *Przegląd piśmiennictwa lekarskiego polskiego*, wydawany przez Towarzystwo Lekarskie Warszawskie (1870—1901) i pracę zbiorową *Wykaz oryginalnych prac lekarskich polskich za czas od r. 1831 do 1890 łącznie* (1896). W przeciwieństwie do pracy Koźmińskiego poważnym brakiem wymienionych bibliografii jest pominięcie pozycji drukowanych za granicą.

Prace nad bieżącą bibliografią medyczną podjął w latach trzydziestych prof. Stanisław Konopka, rozpoczynając wydawanie *Polskiej bibliografii lekarskiej*

¹ Por. informacje o tych posiedzeniach w poprzednich numerach „Kwartalnika”: nr 4/1971 s. 856—858, 3/1972 s. 596—598, 2/1973 s. 596—598.

w 1938 r. Przed wybuchem wojny zdążyły ukazać się trzy tomy. Po jej zakończeniu prof. Konopka ogłosił tomy dalsze (ostatni za rok 1964).

W dyskusji wskazywano na konieczność opublikowania istniejących materiałów bibliograficznych opracowanych przez prof. Konopkę (doc. J. Strojnowski, doc. R. W. Gutt, dr W. Stembrowicz, doc. E. Sieńkowski, doc. M. Hanecki). W kartotekach znajduje się bibliografia za lata 1965—1972. Osobnym zagadnieniem jest sprawa bibliografii retrospektywnej, obejmującej już 250 tys. pozycji za lata 1901—1937. Jest to materiał mogący wypełnić 8 pięćsetstronicowych tomów. Wobec trudności opublikowania tej bibliografii prof. Rowiński zaproponował ogłoszenie jej techniką małej poligrafii.

O zachowanych, a nieopracowanych źródłach archiwalnych do historii medycyny mówił — w dalszym ciągu dyskusji — doc. J. Strojnowski. Nie wykorzystane są zasoby bibliotek zagranicznych, szczególnie w Paryżu; większość dziewiętnastowiecznych pamiętników czeka na opracowanie i druk. Doc. M. Łyskanowski podniósł m.in. sprawę konieczności opracowania „Krytyki Lekarskiej”.

W sprawie syntezy dziejów medycyny polskiej drugiej połowy XIX w. mówił dr A. Tulczyński, stawiając na zakończenie pytanie: czy będzie ona polegała na wyselekcjonowaniu istoty postępu ze wszystkich specjalności, czy też oparta zostanie na innych zasadach?

Prof. Ksawery Rowiński podsumowując dyskusję, wspomniął o konieczności przeprowadzenia krytycznej oceny opracowanej już syntezy historii medycyny polskiej pierwszej połowy XIX stulecia.

B. K.

POSIEDZENIE ZESPOŁU HISTORII GEOLOGII

W dniu 25 maja 1973 r. w Krakowie odbyło się pod przewodnictwem prof. Kazimierza Maślankiewicza posiedzenie Zespołu Historii Geologii poświęcone uczczeniu siedemdziesiątej rocznicy urodzin prof. Antoniego Gawła, wieloletniego kierownika Katedry Mineralogii i Petrografii Uniwersytetu Jagiellońskiego i zasłużonego historyka nauk geologicznych.

Prof. Maślankiewicz mówiąc o dorobku naukowym Jubilata podkreślił, iż od początku działalności wykazywał on zainteresowania historią nauki. Dał temu wyraz w swych pierwszych pracach petrograficznych, wskazując na wielką rolę, inspiratorską opracowania J. F. Corosiego z 1783 r., poświęconego genezie krzemieni. W okresie powojennym, gdy powstały możliwości pracy zespołowej nad historią geologii, prof. Gawęł współpracował w Muzeum Ziemi z prof. S. Małkowskim, a następnie stanął na czele powołanego przy Komitecie Historii Nauki i Techniki PAN (później przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN) Zespołu Historii Geologii. Zespołem tym kieruje dotychczas. Współpracownicy, przyjaciele i uczniowie prof. Gawła przygotowali z okazji jubileuszu specjalny zeszyt „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej”¹.

Po przemówieniu prof. Maślankiewicza — w imieniu Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN oraz kierownictwa Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN — głos

¹ „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej”. Seria C Historia nauk matematycznych, fizyko-chemicznych i geologiczno-geograficznych, zesz. 17 Warszawa 1972.